

Bestaansonzekerheid en Sociale bijstand - Methodologie

---

1. Recht op maatschappelijke integratie	2
1.1. Regelgeving	2
1.2. Tabellen	4
Referenties	5
2. Recht op maatschappelijke hulp	6
2.1. Regelgeving	6
2.2. Tabellen	7
Referenties	8
3. Andere vormen van sociale bijstand	9
3.1. De inkomensgarantie voor ouderen (IGO).....	9
3.2. Tegemoetkomingen aan personen met een handicap	10
3.3. De gewaarborgde gezinsbijslag	12
Referenties	14

1. Recht op maatschappelijke integratie

1.1. Regelgeving

Sinds 1 oktober 2002 vervangt het **recht op maatschappelijke integratie** (wet van 26 mei 2002 en koninklijk besluit van 11 juli 2002) het bestaansminimum (ingevoerd bij wet van 7 augustus 1974). De 589 OCMW's verbonden aan de verschillende gemeenten, staan in voor de uitvoering van die wet. Via de maatschappelijke integratie wordt naast geldelijke steun, naar een zinvolle inschakeling in de samenleving gestreefd, bij voorkeur door middel van tewerkstelling.

Om het recht op maatschappelijke integratie te kunnen genieten, moet de aanvrager aan de volgende voorwaarden voldoen:

- De Belgische nationaliteit hebben, ofwel:
  - EU-burger zijn
  - familie van een EU-burger met een verblijfsvergunning
  - van meer dan 3 maanden zijn
  - vreemdeling ingeschreven in het bevolkingsregister zijn
  - erkend politiek vluchteling zijn
  - staatloze zijn
- zijn werkelijke verblijfplaats in België hebben
- meerderjarig zijn of hiermee gelijkgesteld zijn
- niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken,
- bereid zijn tot werken,
- zijn rechten op sociale zekerheid en onderhoudsgeld uitgeput hebben. Het recht op maatschappelijke integratie moet worden beschouwd als het allerlaatste sociale vangnet.

Om aan het recht op maatschappelijke integratie tegemoet te komen, hebben de OCMW's drie instrumenten, die op maat van de persoon al dan niet gecombineerd kunnen worden ingezet, m.n.:

A. Tewerkstelling

De tewerkstelling, die wordt bekomen met hulp van volgende tewerkstellingsmaatregelen:

- het OCMW is de juridische werkgever en betaalt het loon. Daarvoor ontvangt het OCMW een toelage. De bedoeling is dat de begunstigde werkervaring opdoet en

in orde raakt met de sociale zekerheid (recht op werkloosheidsuitkering) (artikel 60, § 7 wet van 8 juli 1976).

- het OCMW werkt samen met een derde werkgever en het OCMW staat in voor omkadering en opleiding (artikel 61, wet van 8 juli 1976)
- het OCMW komt tussen in de kosten, verbonden aan de inschakeling van een gerechtigde in het beroepsleven:
  - Activaplan
  - SINE (=sociale inschakelingseconomie)
  - Doorstromingsprogramma
  - Invoeginterim (= tewerkstellingsprogramma in samenwerking met de uitzendsector)
  - het OCMW gaat een partnerschap aan met de VDAB, FOREM of Actiris (of een door die dienst erkende partner)

Onder tewerkstelling verstaat men een volwaardige job die onder de wetgeving van het arbeidsrecht valt en waarop dus ook de loonbeschermingsregels dienen toegepast te worden.

B. Leefloon

Personen voor wie tewerkstelling (nog) niet mogelijk is, hebben recht op het leefloon. Het leefloon vervangt het vroegere bestaansminimum. Dit is een geïndexeerd inkomen dat een persoon in staat moet stellen om een menswaardig bestaan te leiden. Soms beschikt een persoon wel over een bepaald inkomen, maar blijft dat onder het leefloon. In dat geval past het OCMW het verschil bij tot op het niveau van het leefloon. Dit verschil noemt men gedeeltelijk leefloon, waarbij het basisleefloon als “volledig” wordt aanzien. Het bedrag van het leefloon is afhankelijk van de gezinstoestand van de hulpvrager.

Sinds 1 januari 2005 onderscheidt men drie categorieën rechthebbenden:

- samenwonende persoon (categorie A)
- alleenstaande persoon (categorie B)
- persoon met gezinslast (categorie E)

C. Het geïndividualiseerd project

Het gaat om een akkoord tussen de begunstigde en het OCMW, waarin het traject om tot maatschappelijke integratie te komen, samen wordt uitgestippeld. Vaak gaat dit project samen met een leefloon en/of tewerkstelling.

1.2. Tabellen

De meeste statistieken geven voor elk jaar het gemiddeld aantal begunstigden weer. Ze zijn gebaseerd op de maandelijkse onkostenstaten die de 589 OCMW's bezorgen aan de POD Maatschappelijke Integratie. Per jaar worden de maandelijkse aantallen begunstigden opgeteld en vervolgens gedeeld door 12. Het BISA verkiest deze methode van de jaarlijkse statistiek omdat de seizoensgebonden schommelingen aldus worden geneutraliseerd.

Om een volledig beeld te geven, hebben we ook voor het recht op maatschappelijke integratie (tabel 3.1.1.2) en het recht op leefloon (tabel 3.1.2.2) de tabellen van het totaal aantal individueel begunstigden per jaar op onze site geplaatst.

Het **gemiddeld aantal begunstigden** is niet hetzelfde als het aantal individuele begunstigde personen. Het aantal individuele begunstigden geeft het aantal personen weer dat afhankelijk is van een of andere vorm van maatschappelijke integratie. Aangezien er een verloop is van de begunstigde personen binnen het jaar, geeft het gemiddeld aantal begunstigden een meer realistisch inzicht in de omvang van de maatschappelijke integratie en biedt het meteen een meer betrouwbare benaderingswijze van het armoedeprobleem.

Opmerkingen:

- Sommige OCMW's doen laattijdig aangifte van het aantal begunstigden van maatschappelijke integratie. Dit komt doordat de OCMW's wettelijk over een vrij lange termijn (tot verschillende maanden) beschikken voor de verzending van hun onkostenstaten. Bovendien kunnen de OCMW's ook achteraf nog overgaan tot regularisatie. Dit maakt dat de cijfers (zeker van de laatste 2 jaar) nog kunnen wijzigen en bij elke update herzien worden.
- De wetwijzigingen die plaatsvonden sinds 2002, maken vergelijkingen in de tijd moeilijk.
- Elke begunstigde wordt slechts éénmaal geteld, ook indien hij van verschillende soorten bijstand geniet. De gegevens zijn dus niet de som van de cijfers met betrekking tot elke vorm van bijstand.
- Wanneer de toestand van een begunstigde in de loop van een maand wijzigt (bijvoorbeeld, wanneer zijn gezinstoestand of leeftijd verandert), wordt de toestand op de 15e van de maand als uitgangspunt voor de statistieken genomen. Indien de begunstigde op die datum niet geniet van enige bijstand, telt de meest recente toestand.

De **begunstigde** is de persoon die theoretisch voldoet aan alle voorwaarden om te genieten van een recht en die er effectief gebruik van maakt. Een persoon wordt als een begunstigde aanzien indien binnen de gevraagde periode, de som van al zijn toekenningen van het OCMW min de regularisaties groter is dan nul. Elke persoon wordt slechts éénmaal geteld binnen een zelfde periode.

Bijzondere categorieën begunstigen:

Een **student(e)**, die recht heeft op maatschappelijke integratie, is de jongere die studies wil voortzetten, hervatten of aanvatten maar die zelf geen inkomen heeft en niet meer of nauwelijks kan terugvallen op zijn ouders. De jongere kan tijdens de studie een leefloon aanvragen bij het OCMW, maar moet samen met het OCMW ook een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie vastleggen met betrekking tot de studies. Het OCMW waarvan sprake, is steeds het OCMW van de gemeente waar de student zijn hoofdverblijfplaats heeft op het moment van de aanvraag. Dit OCMW blijft bevoegd gedurende de ganse duur van de studies.

Een **dakloze** is een persoon die niet over een eigen woongelegenheid beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft, of tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheid ter beschikking wordt gesteld. Een dakloze die aan de wettelijke voorwaarden voldoet, heeft recht op maatschappelijke integratie en eventueel een leefloon.

Wanneer een dakloze een woning wil betrekken, heeft hij recht op een **installatiepremie**, indien deze persoon begunstigde is van een leefloon of een ander vervangingsinkomen van de sociale zekerheid of hij slechts een inkomen onder een bepaalde grenswaarde heeft. De installatiepremie wordt slechts eenmaal in het leven toegekend. Ze is gelijk aan één twaalfde van het jaarlijks bedrag van een leefloon categorie E.

Referenties

POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie, en Grootstedenbeleid (2012), *Overzicht van de tewerkstellingsmaatregelen voor gerechtigden op maatschappelijke integratie of een financiële maatschappelijke hulp*, geraadpleegd via www.mi-is.be

Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB), *Inventaris voor de deskundigen*, geraadpleegd op 4 juni 2013 via www.ocmw-info-cpas.be/index.php/inventaris_2_nl

Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB), *OCMW-gids*, geraadpleegd op 4 juni 2013 via www.avcb-vsgb.be/nl/publicaties/ocmw-gids.html

VVSG, *Installatiepremie daklozen op basis van de RMI-wet*, geraadpleegd op 5 juni 2013 via [www.vvsg.be/sociaal_beleid/Wonen/daklozen_en_thuislozen/financi le administratie_vere Ondersteuning/Pages/installatiepremie_daklozen.aspx](http://www.vvsg.be/sociaal_beleid/Wonen/daklozen_en_thuislozen/financi_le_administratie_vere Ondersteuning/Pages/installatiepremie_daklozen.aspx)

2. Recht op maatschappelijke hulp

2.1. Regelgeving

Wanneer mensen over geen of onvoldoende inkomen beschikken en niet voldoen aan de voorwaarden om te genieten van sociale bijstand via maatschappelijke integratie, heeft men **recht op maatschappelijke hulp**. Zo hebben kandidaat-vluchtelingen bijvoorbeeld geen recht op maatschappelijke integratie omdat zij niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister.

Het **recht op maatschappelijke hulp** omvat volgende vormen van hulpverlening:

- financiële steun, (= het equivalent van het leefloon in het kader van de maatschappelijke hulp)
- basisbijdrage, aanvullende bijdrage en regularisatie van het ziekenfonds
- medische hulpverlening omvat het geheel van gezondheidskosten die worden gedekt door de maatschappelijke hulp. Hieronder vallen de medische kosten, farmaceutische kosten, hospitalisatiekosten, de medische kosten voor ambulante zorgen verstrekt in een verplegingsinstelling en/of de farmaceutische kosten voor zorgen verstrekt in een verplegingsinstelling. Het betreft zowel de medische hulpverlening aan legaal, als aan illegaal in het Rijk verblijvende personen. Dringende medische hulp is de enige vorm van sociale bijstand waarop illegalen recht hebben. Volgens het KB van 12 december 1996 gaat het uitsluitend om hulp met een medisch karakter waarvan de dringendheid wordt aangetoond met een medisch attest. Concreet kan het gaan om preventieve zorg, curatieve zorg, ambulante verstrekte zorg en zorg verstrekt in een verplegingsinstelling. De illegalen moeten behoeftig blijken en een medisch getuigschrift kunnen voorleggen, opgemaakt door een erkend medisch zorgverstrekker.
- repatriëringskosten
- kosten voor huisvesting
- plaatsings- of verblijfskosten
- equivalent gewaarborgde gezinsbijslag en kraamgeld
- tewerkstelling

Volgende **statuten van rechthebbenden** worden onderscheiden:

- A Erkend vluchteling/staatloze
- B Kandidaat-vluchteling
- C Illegaal en gekend bij het rijksregister of de kruispuntbank van de sociale zekerheid.

- D Illegaal en niet gekend bij het rijksregister of de kruispuntbank van de sociale zekerheid.
- E Tijdelijk verblijvend/vreemdeling op doorreis (met reisvisum)
- F Door toedoen van de regering gerepatrieerde Belg.
- G Minderjarige met onbekende ouder of verlaten Belg.
- H Niet in het bevolkingsregister ingeschreven Belg.
- I Niet in het bevolkingsregister ingeschreven vreemdeling met recht op een verblijfsvergunning.
- J In het bevolkingsregister ingeschreven vreemdeling zonder recht op een bestaansminimum (wegens nationaliteit)
- K Attest tijdelijke duur ontheemde
- M Minderjarig kind en Belg

De statuten B en I zijn de grootste groepen van rechthebbenden op maatschappelijke hulp. Deze personen hebben recht op financiële steun en op tewerkstellingsmaatregelen. De statuten C en D (illegalen) kunnen enkel aanspraak maken op medische hulpverlening.

2.2. Tabellen

De meeste statistieken geven voor elk jaar het gemiddeld aantal begunstigden weer. Ze zijn gebaseerd op de maandelijkse onkostenstaten die de 589 OCMW's bezorgen aan de POD Maatschappelijke Integratie. Per jaar worden de maandelijkse aantallen begunstigden opgeteld en vervolgens gedeeld door 12. Het BISA verkiest deze methode van de jaarlijkse statistiek omdat de seizoensgebonden schommelingen aldus worden geneutraliseerd.

Om een volledig beeld te geven, hebben we ook voor het recht op maatschappelijke hulp de tabellen van het totaal aantal individueel begunstigden per jaar op onze site geplaatst (tabel 3.2.1.2).

Het **gemiddeld aantal begunstigden** is niet hetzelfde als het aantal individuele begunstigde personen. Het aantal individuele begunstigden geeft het aantal personen weer dat afhankelijk is van een of andere vorm van maatschappelijke hulp. Aangezien er een verloop is van de begunstigde personen binnen het jaar, geeft het gemiddeld aantal begunstigden een meer realistisch inzicht in de omvang van de maatschappelijke hulp en biedt het meteen een meer betrouwbare benaderingswijze van het armoedeprobleem.

Opmerkingen:

- Sommige OCMW's doen laattijdig aangifte van het aantal begunstigden van maatschappelijke integratie. Dit komt doordat de OCMW's wettelijk over een vrij lange termijn (tot verschillende maanden) beschikken voor de verzending van hun onkostenstaten. Bovendien kunnen de OCMW's ook achteraf nog overgaan tot

regularisatie. Dit maakt dat de cijfers (zeker van de laatste 2 jaar) nog kunnen wijzigen en bij elke update herzien worden.

- Elke begunstigde wordt slechts éénmaal geteld, ook indien hij van verschillende soorten bijstand geniet. De gegevens zijn dus niet de som van de cijfers met betrekking tot elke vorm van bijstand;
- Wanneer de toestand van een begunstigde in de loop van een maand wijzigt (bijvoorbeeld, wanneer zijn gezinstoestand of leeftijd verandert), wordt de toestand op de 15e van de maand als uitgangspunt voor de statistieken genomen. Indien de begunstigde op die datum niet geniet van enige bijstand, telt de meest recente toestand

De **begunstigde** is de persoon die theoretisch voldoet aan alle voorwaarden om te genieten van een recht en die er effectief gebruik van maakt. Een persoon wordt als een begunstigde aanzien indien binnen de gevraagde periode, de som van al zijn toekenningen van het OCMW min de regularisaties groter is dan nul. Elke persoon wordt slechts éénmaal geteld binnen een zelfde periode.

Referenties

Kruispunt Migratie-Integratie - Werkgroep Gezondheid (2013), *Medische kosten van vreemdelingen. Wie betaalt?*, geraadpleegd op 4 juni 2013 via www.kruispuntmi.be/uploadedFiles/Vreemdelingenrecht/Wegwijs/gezondheid/Betalingsregeling_med_kosten_bij_vreemdelingen_web_NL.pdf

POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie, en Grootstedenbeleid, *Recht op maatschappelijke hulp*, geraadpleegd op 4 juni 2013 via www.mi-is.be/be-nl/ocmw/recht-op-maatschappelijke-hulp

POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie, en Grootstedenbeleid, *Vreemdelingen*, geraadpleegd op 4 juni 2013 via www.mi-is.be/be-nl/ocmw/vreemdelingen

3. Andere vormen van sociale bijstand

3.1. De inkomensgarantie voor ouderen (IGO)

De **inkomensgarantie voor ouderen (IGO)** is een soort leefloon voor bejaarden. Het wordt toegekend aan ouderen die de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar bereikt hebben¹ en die over onvoldoende bestaansmiddelen beschikken omdat ze door omstandigheden geen of onvoldoende loopbaan hebben kunnen opbouwen.

De IGO is een residuair stelsel van sociale bescherming en is dus niet afhankelijk van gestorte bijdragen. Het is een individueel recht. Bejaarden hebben recht op een **forfaitair bedrag** per jaar. Dit betekent dat iedere bejaarde met een globaal pensioen kleiner dan IGO recht heeft op het verschil.² Eenzelfde gerechtigde kan dus verschillende uitkeringen combineren, zoals een pensioen en een IGO. De IGO wordt pas toegekend na onderzoek van alle bestaansmiddelen van de betrokkene en de personen met wie deze persoon samenwoont. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het **basisbedrag** (de betrokkene deelt zijn hoofdverblijfplaats met één of meer personen) en het **verhoogd bedrag** (de betrokkene woont alleen). Er moet ook voldaan worden aan enkele nationaliteits- en verblijfsvoorwaarden zoals bij de andere vormen van sociale bijstand.

De IGO bestaat sinds 1 juni 2001 (wet van 22 maart 2001) en vervangt in principe het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB) (ingesteld bij wet van 1 april 1969). De personen die op 1 juni 2001 recht hadden op een GIB kunnen dit als een verworven recht behouden indien die uitkering voor hen voordeliger is dan de IGO. Dit brengt mee dat de twee stelsels sinds 1 juni 2001 naast elkaar bestaan. Er komen wel geen nieuwe gerechtigden op een GIB meer bij, zodat dit stelsel in uitdoving is.

Het grote verschil tussen de IGO en het GIB betreft de individualisering van het recht. Partners krijgen bij de IGO elk een basisbedrag; bij het GIB kregen ze een “gezinsbedrag”. Verder wordt bij de IGO de instapleeftijd voor beide geslachten op 65 jaar bepaald (GIB: 60 voor vrouwen en 65 voor mannen). Ten slotte is de berekening van de in aanmerking te nemen bestaansmiddelen verschillend.

De **Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)** is belast met de uitbetaling van het IBO en GIB en maakt jaarlijks de statistiek op van de IGO en het GIB. Deze jaarlijkse statistiek weerspiegelt

---

¹ Tot 1 januari 2009 golden overgangsmaatregelen voor de leeftijds grens:

- van 1.06.2001 tot 31.12.2002 : 62 jaar

- vanaf 01.01.2003: 63 jaar

- vanaf 01.01.2006: 64 jaar

- vanaf 01.01.2009: 65 jaar.

² Er wordt daarbij wel rekening gehouden met andere inkomsten en bestaansmiddelen van de betrokkene en/of van de personen waarmee hij zijn hoofdverblijfplaats deelt en eventuele vrijstellingen.

het totaal aantal uitkeringsgerechtigden op 1 januari, ongeacht of ze enkel recht hebben op IGO of GIB of IGO/GIB combineren met een pensioen of ander voordeel. De RVP telt die gerechtigden voor elk van de betrokken regelingen slechts één maal. De combinaties beperken zich uiteraard tot de uitkeringen die door de Rijksdienst voor Pensioenen worden uitbetaald.

Enerzijds ontbreken een aantal gerechtigden in de statistiek. Het betreft hoofdzakelijk nieuwe gerechtigden van wie het recht op uitkeringen is ingegaan maar nog niet in betaling is gesteld op het waarnemingstijdstip (1 januari). Anderzijds kunnen overleden gerechtigden nog in de statistieken staan als de kennisname van het overlijden te kort voor de waarnemingsdatum gebeurde.

3.2. Tegemoetkomingen aan personen met een handicap

De **tegemoetkomingen aan personen met een handicap** vervangen of vullen het inkomen aan van personen met een handicap die over onvoldoende inkomsten beschikken om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien of om de bijkomende kosten te dragen ten gevolge van hun handicap. Het stelsel van tegemoetkomingen aan personen met een handicap is een **residuele regeling van sociale bescherming**. Dit betekent dat de gehandicapte er slechts in laatste instantie beroep op kan doen (nadat hij zijn rechten in de andere regelingen van sociale zekerheid heeft laten gelden). Om van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap te kunnen genieten moet de persoon in België verblijven en moet hij voldoen aan bepaalde administratieve en medische voorwaarden alsook aan bepaalde nationaliteits- en verblijfsvoorwaarden.

Het stelsel van tegemoetkomingen aan personen met een handicap bestaat sinds 1929. In de loop van de jaren zijn verschillende stelsels van tegemoetkomingen aan personen met een handicap ontwikkeld. Sinds de wet van 27 februari 1987, bestaan er **twee stelsels** naast elkaar: het stelsel voor de "**niet-bejaarden**" en dat voor de "**bejaarden**". De woorden "niet-bejaarden" en "bejaarden" verwijzen niet naar de huidige leeftijd, maar naar de leeftijd van de persoon op het ogenblik van de indiening van zijn aanvraag. Tegemoetkomingen in het stelsel van de niet-bejaarden kunnen worden aangevraagd vanaf de leeftijd van 21 jaar³ en vóór de leeftijd van 65 jaar. Na het bereiken van de leeftijd van 65 jaar kan de gerechtigde verder genieten van het stelsel voor niet-bejaarden op voorwaarde dat zijn recht ingegaan is voor zijn 65e verjaardag⁴. Tegemoetkomingen in het stelsel van de bejaarden kunnen slechts worden aangevraagd vanaf de leeftijd van 65 jaar.

De wet voorziet in drie soorten tegemoetkomingen, maar omwille van verworven rechten bestaan er thans **acht verschillende tegemoetkomingen**, verdeeld over beide stelsels.

---

³ Een persoon die reeds gehuwd is, of een kind ten laste heeft, of een handicap krijgt na het wegvallen van het recht op kinderbijslag, kan reeds voor zijn 21e een tegemoetkoming voor gehandicapten bekomen.

⁴ Wanneer een gerechtigde in het stelsel van de "niet-bejaarden" de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, kan hij overstappen naar het stelsel van de "bejaarden" indien dit voor hem voordeliger is.

Het **stelsel voor de "niet-bejaarden"** omvat twee soorten tegemoetkomingen:

- de inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) wordt toegekend aan de persoon bij wie is vastgesteld dat zijn lichamelijke of psychische toestand zijn verdienvermogen vermindert tot één derde of minder van wat een valide persoon door een beroep op de algemene arbeidsmarkt kan verdienen (met uitzondering van beschutte tewerkstelling).
- de integratietegemoetkoming (IT) wordt toegekend aan de persoon met een handicap die, wegens zijn verminderde zelfredzaamheid bijkomende kosten heeft om zich in het maatschappelijk leven te kunnen integreren.

De IVT en IT kunnen worden toegekend als uitsluitend voordeel of kunnen onderling worden gecumuleerd, maar worden afzonderlijk berekend.

Het **stelsel voor de "bejaarden"** bestaat uit de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB). Deze kan niet worden gecumuleerd met de regelingen uit het stelsel van de niet-bejaarden.

In het kader van de verworven rechten bestaan er naast drie bovenvermelde tegemoetkomingen nog vijf vroegere stelsels die in uitdoving zijn⁵, namelijk de:

- gewone tegemoetkoming (GT)
- bijzondere tegemoetkoming (BT)
- aanvullende tegemoetkoming (AT)
- tegemoetkoming ter aanvulling van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (TAGI)
- tegemoetkoming voor hulp van derden (THVD)⁶

---

⁵ Bij een herziening van hun dossier kunnen de "niet-bejaarde" rechthebbenden verworven rechten laten gelden wanneer hun recht vóór 01/01/1975 is ingegaan. Voor de "bejaarde" rechthebbenden geldt het verworven recht, indien men de TAGI toegekend gekregen heeft voor 1 november 1989.

⁶ De THVD kan worden gecumuleerd met een GT, een BT, een AT, een TAGI of kan als uitsluitend voordeel worden uitbetaald

De tegemoetkomingen aan personen met een handicap zijn gekoppeld aan de stijging van de levensduurte door binding aan het gezondheidsindexcijfer. Het bedrag van de IVT hangt af van de gezinssituatie van de gerechtigde⁷. Het bedrag van de IT en van de THAB is afhankelijk van de graad van zelfredzaamheid⁸. De tegemoetkomingen aan personen met een handicap zijn niet belastbaar en openen rechten in andere systemen, zoals het sociaal tarief voor gas en elektriciteit.

Hoewel het beleid ten gunste van personen met een handicap tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoort, is de toekenning en de uitbetaling van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap een federale bevoegdheid. De FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een Handicap betaalt bijna alle tegemoetkomingen aan personen met een handicap uit. Die uitbetalingen verlopen via de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën. Alleen de AT, TAGI en THVD worden uitbetaald door de Rijksdienst voor Pensioenen.

Binnen de tegemoetkomingen aan gehandicapten is de IVT het meest relevant voor de statistiek van de sociale bijstand (en de kansarmoede). De IVT is immers de enige tegemoetkoming aan gehandicapten die inkomstenverlies compenseert en dus de bestaanszekerheid moet garanderen. Het bedrag van de IVT is gelijk aan het bedrag van het leefloon.

3.3. De gewaarborgde gezinsbijslag

De **gewaarborgde gezinsbijslag** (wet van 20 juli 1971 en uitvoeringsbesluit van 25 oktober 1971) is een residuair stelsel voor gezinnen die in geen enkele andere (Belgische, buitenlandse of internationale) regeling recht hebben op gezinsbijslag. Als de kinderbijslag uit een ander stelsel lager is dan het bedrag van de Belgische kinderbijslag voor zelfstandigen, kan de gewaarborgde gezinsbijslag het verschil bijpassen.

---

⁷ Er bestaan in dat verband drie categorieën: A, B en C

- Categorie A: personen met een handicap die niet behoren tot categorie B of C.

- Categorie B: personen met een handicap die alleen wonen of die sinds minstens 3 maanden dag en nacht in een verzorgingsinstelling verblijven en voorheen niet tot categorie C behoorden.

- Categorie C: personen met een handicap die een huishouden vormen of die een of meer kinderen ten laste hebben.

⁸ Er bestaan in dat verband vijf categorieën. De persoon met een handicap wordt in één van deze vijf categorieën ingedeeld op basis van een puntensysteem. Voor de evaluatie van de graad van zelfredzaamheid wordt rekening gehouden met de volgende mogelijkheden:

- zich verplaatsen;
- zijn voedsel nuttigen of bereiden;
- voor zijn persoonlijke hygiëne instaan en zich kleden;
- zijn woning onderhouden en huishoudelijk werk verrichten
- leven zonder toezicht, bewust zijn van gevaar en gevaar kunnen vermijden;
- communicatie en sociaal contact.

Het recht op gewaarborgde gezinsbijslag is voorbehouden aan personen die het leefloon of de IGO ontvangen of maar beperkte bestaansmiddelen hebben. Er gebeurt steeds een onderzoek naar de inkomsten van de persoon die het kind ten laste heeft en van de personen die deel uitmaken van zijn gezin.

De **bijslagtrekkende** is de persoon aan wie de gewaarborgde gezinsbijslag wordt betaald.

Het **rechtgevend kind** is het kind voor wie de gewaarborgde gezinsbijslag wordt betaald.

De gewaarborgde gezinsbijslag omvat:

- het kraamgeld
- de maandelijkse gewaarborgde gezinsbijslag:
  - basisbijslag, jaarlijkse bijslag, sociaal supplement en leeftijdsbijslag
  - bijzondere forfaitaire bijslag voor geplaatste kinderen
  - wezenbijslag.

Buitenlanders die aanspraak willen maken op de gewaarborgde kinderbijslag, dienen:

- Of in België geboren te zijn
- Ofwel moet de persoon of zijn kinderen staatsburger zijn van een land waarop de Europese verordeningen inzake sociale zekerheid van toepassing zijn
- Ofwel moet de persoon of zijn kinderen staatsburger zijn van een land dat het Europees Sociaal Handvest heeft goedgekeurd
- Ofwel moet deze persoon of zijn kinderen erkend vluchteling of staatsloze zijn
- Ofwel geregulariseerd zijn door de regularisatiewet van 22 december 1999
- Ofwel moet hij onderwerpen zijn aan de Belgische leerplicht

De rechtgevende kinderen moeten officieel bij de bijslagtrekkende wonen of de bijslagtrekkende moet voor meer dan de helft in het levensonderhoud van het kind voorzien.

Verder geldt dat de kinderen aan één van volgende voorwaarden moeten voldoen:

- De kinderen zijn bloedverwant van de bijslagtrekkende van ten hoogste de 3e graad.
- Ze zijn kind van de echtgenoot, partner of de ex-echtgenoot
- Ze moeten al minstens 5 jaar in België verblijven.

Kinderen die de Belgische nationaliteit niet hebben, moeten een verblijfsvergunning hebben.

De Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW) behandelt alle aanvragen om gewaarborgde gezinsbijslag en voert alle betalingen uit. Het stelsel van de gewaarborgde gezinsbijslag wordt nu ten laste genomen door de nationale verdeling van de kinderbijslag voor werknemers. De financiering ervan wordt dus gedragen door de sociale bijdragen van

de werkgevers. Tot 1980 werd de gewaarborgde gezinsbijslag gefinancierd door de staatsbegroting.

Referenties

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap (2012), *De inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming*, geraadpleegd op 4 juni via www.handicap.fgov.be/sites/5030.fedimbo.belgium.be/files/explorer/nl/brochure-it-ivt.pdf

Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (2007), *Praktische gids bestemd voor de OCMW's*, geraadpleegd via www.rkw.be/NL/Documentation/Publication/Brochures/MementoOCMW2009.pdf

Rijksdienst voor Pensioenen, *De IGO*, geraadpleegd op 5 juni via www.onprvp.fgov.be/NL/profes/benefits/igo/paginas/default.aspx